

Tämä on rinnakaistallennettu versio alkuperäisestä julkaisusta.

Tämä on julkaisun kustantajan pdf.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Salakari, M. & Varhelahti, M. 2020. Digiloikka vaatii heittäytymistä ja rohkeutta : kokemuksia etäopetuksesta. Talk-verkkolehti, Digitalisaatio & Innopeda 31.3.2020.

URL: <https://talk.turkuamk.fi/innopeda/digiloikka-vaatii-heittaytymista-ja-rohkeutta-kokemuksia-etaopetuksesta/>

Kaikki julkaisut Turun AMK:n rinnakaistallennettujen julkaisujen kokoelmassa Theseuksessa ovat tekijänoikeussäännösten alaisia. Kokoelman tai sen osien käyttö on sallittu sähköisessä muodossa tai tulosteena vain henkilökohtaiseen, ei-kaupalliseen tutkimus- ja opetuskäyttöön. Muuhun käyttöön on hankittava tekijänoikeuden haltijan lupa.

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Salakari, M. & Varhelahti, M. 2020. Digiloikka vaatii heittäytymistä ja rohkeutta : kokemuksia etäopetuksesta. Online Magazine Talk, Digitalization & Innopeda 31.3.2020.

URL: <https://talk.turkuamk.fi/innopeda/digiloikka-vaatii-heittaytymista-ja-rohkeutta-kokemuksia-etaopetuksesta/>

All material supplied via TUAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

DIGITALISAATIO Digitalization

INNOPEDA

Minna Salakari

Pt. tuntiopettaja, projektipäällikkö, tohtorikoulutettava, Turun ammattikorkeakoulu

Mervi Varhelahti

Yliopettaja, Master School, Turun ammattikorkeakoulu

Digiloikka vaatii heittäytymistä ja rohkeutta – kokemuksia etäopetuksesta

Avainsanat: [etäopiskelu](#), [etätyö](#), [innovaatiopedagogiikka](#), [verkko-opetus](#)

Mitä tapahtui, kun Turun ammattikorkeakoulu sulki ovensa ja teki digiloikan?

Vastaus on yksiselitteinen: suurin osa opiskelijoista on pystynyt jatkamaan opintoja poikkeustilanteesta huolimatta, ja opettajat ovat siirtäneet opetuksen, seminaarit ja pienryhmätehtävät eri verkkoalustoille.

Nopeaa digiloikkaa ovat edesauttaneet viime vuosien panostus verkkopedagogiseen osaamiseen ja virtuaalisiin oppimisympäristöihin sekä ammattikorkeakoulujen yhteisesti toteuttama kehittämissuunnitelma. Myös jo ennen valtioneuvoston päätöstä tehdyt ennakoivat toimenpiteet ovat tukeneet etäopintoihin siirtymistä – innovaatiopedagogiikkaa ja luovuutta unohtamatta!

Mutta mitä tarina digiloikasta näyttää opettajien ja opiskelijoiden silmin?

Etäopetus vaatii toimivat työvälineet ja luovuutta

Opettajat ovat siirtyneet etätyöpisteilleen ja yrittäneet selviytyä vallitsevassa tilanteessa "rautaisella pedagogisella ammattitaidolla".

Opettajien kuormaa on helpottanut ajatus siitä, että etäopetuksessa pääosassa ovat pedagogiset taidot, eivät niinkään verkkoympäristöt. Verkkoalustat ovat suurimmalle osalle ennestään tuttuja, ja jos yhteydet eivät toimi, on varalla suunnitelma B.

Etäopetukseen siirtyminen on tarkoittanut opettajille erityisesti verkon kautta ohjattavan oppimisen merkittävää lisääntymistä. Opetuksen lisäksi henkilökunnan kokoukset, seminaarit ja erilaiset tiimit on siirretty verkkoon.

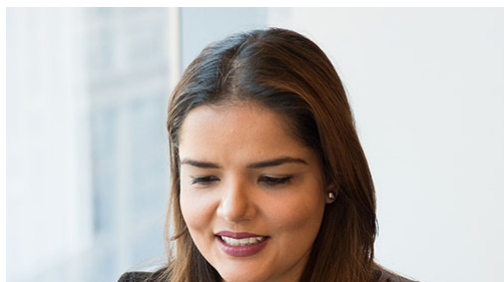
Digiloikkaa ovat helpottaneet erityisesti tehtävänantojen huolellinen suunnittelu ja luovuus. Tehtävänannoissa voi käyttää pedagogista perusosaamistaan. Tehtävät pitää suunnitella täsmällisesti. Verkko-opetusta on helpottanut myös sellaisten verkkoympäristöjen suosiminen, joissa tietää osaavansa toimia.

"Etäopetus sujuu, kunhan työvälineet ovat kunnossa. Lisäksi tarvitaan aikaa suunnitteluun ja armollisuutta itseä kohtaan – "pieni on kaunista!"

Digiloikka saatetaan kokea haastavana mutta myös kiinnostavana kehitysmahdollisuutena. Toiminta vaatii uskallusta heittäytyä, luottaa omiin opettajan kykyihinsä. Luovuutta taas on tarvittu – ja tarvitaan – erityisesti niiden koulutusalojen etäopetuksessa, joissa on käytössä esimerkiksi laboraatioharjoittelua, simulaatioita tai muita erikoistiloja. Autenttisten oppimistilanteiden simulointi etänä ei ole helppoa. Eikä aina lainkaan mahdollista.

Innostavimmaksi tilanteesta on koettu se, miten paljon muuttuneesta tilanteesta ja verkossa toimimisesta opettajana oppii. Myös opiskelijoiden motivaatio ja taidot sekä sopeutuminen vallitsevaan tilanteeseen ovat yllättäneet monet.

Haastavimpana opettajat ovat kokeneet uusien välineiden nopean käyttöönoton ja niiden käytön ohjeistamisen opiskelijoille, joiden valmiudet saattavat vaihdella paljonkin. Haastavaksi on koettu myös tilanteen nopea muutos, työajan rajaaminen, etätyön kuormittavuus ja tiimin tuen väheneminen.

Virtuaalikalhvit kokoaa tiimit yhteen

Etätö ja -opetus ovat ajoittain yksinäistä puurtamista. Kukin tekee tahollaan, välillä tavataan Teamsissa, sitten työ taas jatkuu "omissa ympäristöissä". Työyhteisön yhteiset, säännölliset tapaamiset ensin peruttiin, sittemmin siirrettiin verkkoon: digiaikana tarvitaan uudenlaisia ratkaisuja sosiaalisen kiintiön täyttämiseksi.

Virtuaalikalhvit tarjoavat vertaistukea, ja puolen tunnin kahvihetki on hyvä tapa aloittaa työpäivä tai kokous.

Samalla voidaan kartoittaa tiimiläisten työtilanteet ja jakaa esimerkiksi kokemuksia erilaisista toimivista opetus- ja selviytymismenetelmistä. Tärkeintä on kuitenkin kysyä kuulumiset – tasapuolisesti kaikilta!

Virtuaalikalhvit luovat tunnelmaa, ja niillä tavoitellaan työyhteisön toiminnan "elävänä" pitämistä. Muuttuneissa tilanteissa on tärkeää rakentaa käytäntöjä, jotka tukevat yhteisöllisyyttä ja kokemusta työyhteisöön kuulumisesta etätöissäkin.

Opiskelijan roolissa korostuvat vastuunotto ja kärsivällisyys

Verkko-opetuksessa opetus järjestetään ja tehtävät ja materiaalit ovat verkossa itsenäisesti tehtävänä. Tällöin teknologia on oppimista tukeva tekijä. Yhtäkkinen digiloikka siirsikin meidät kokonaan etäyhteyteen, verkkoon. Lähiopetuskin toteutuu etänä.

Opintoja voidaan toteuttaa lisäksi esimerkiksi erilaisten esseen, projektitöiden sekä verkon välityksellä tehtävien pienryhmätöiden muodossa. Koulun ja kirjastojen sulkuaikana opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus e-kirjastoihin ja esimerkiksi **CampusOnline**-opintoihin.

Opiskelijan silmin nämä mahdollisuudet ovat ennenkin olleet olemassa. Mikä sitten on muuttunut parin viikon aikana? Ainakin se, että oppimista tuetaan entistä enemmän virtuaalitapaamisissa. Opintojaksojen keskusluvut ja aktivoivat luennot sekä ryhmätöet toteutetaan nyt täysin virtuaalisesti.

"Muutoksessa opiskelijoille on tärkeää selkeä kokonaiskuva opetuksen järjestelyistä ja tieto siitä, millä alustalla toimitaan, itsenäisesti vai tiimityönä. Lyhyesti: Mitä, missä ja milloin?"

Itsenäisen oppimisen lisääminen on välttämätöntä – ihan kaiken opetuksen siirtäminen yhteisölliseksi virtuaaliseksi toiminnaksi ei ole mahdollista nopealla aikataululla, eikä toki tarkoituksenmukaistakaan.

Verkko-opiskelu, materiaalien saatavuus, ryhmäytyminen ja verkkoympäristöjen haltuunotto vaativat opiskelijalta vastuunottoa ja kärsivällisyyttä.

Aikuisopiskelijat selviävät teknologiasta, mutta tarvitsevat opettajaa enemmän kuin koskaan ennen

Miten aikuisopiskelijat ovat kokeneet muutoksen?

"Keskusteluissa aikuisopiskelijoiden kanssa toistuu vahvasti kaksi näkökulmaa: itseohjautuvuus ja turvallisuuden tunne."

Itseohjautuvuus ja autonomia ymmärretään monella eri tavalla. Itseohjautuvuutta ja autonomiaa tarvitaan oppimisessa, mutta joillakin opiskelijoilla on pelko siitä, että jatkossa oppimisprosessi etenee lähes kokonaan ilman opettajan tukea.

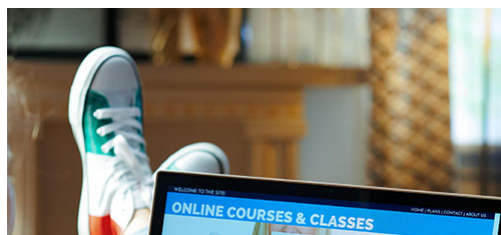
Opettajan läsnäoloa kaivataan nyt ehkä enemmän kuin koskaan. Yhteisten virtuaalitapaamisten lisäksi opiskelijat kaipaavat tietoa siitä, miten ja milloin opettajaan voi olla yhteydessä. Itseohjautuvuuskeskusteluun linkittyi vahvasti myös pelko sosiaalisesta etäännyttämisestä, lähinnä omasta opiskelijaryhmästä.

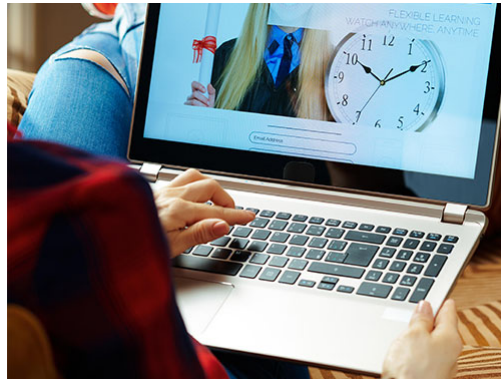
Turvallisuuden tunne ilmeni keskusteluissa, joissa pohdittiin uskallusta omien mielipiteiden ja ideoiden julki tuomiseksi virtuaalitapaamisissa, etenkin tilanteissa, joissa opiskelijat eivät vielä kovin hyvin tunne toisiaan. Tämän lisäksi suomenkielisessä koulutuksessa jännitettiin jonkin verran vapaavalintaisten englanninkielisten opintojen virtuaalitapaamisia.

Pelkona oli, ettei osaamista ja mielipiteitä arvosteta, ja virtuaalisesti voi olla haastavaa tulkita toisten reaktioita. Myös väärinymmärryksiä mahdollisuuksien koettiin moninkertaistuvan.

"Jännittämisen nouseminen keskusteluihin on jo sinänsä hieno signaali siitä, että virtuaalitapaamiset koetaan tiloina, joissa vaaditaan keskittymistä ja osallistumista."

Mielenkiintoista on, että huoli teknologiasta tai teknisen osaamisen tasosta ei saanut sijaa keskusteluissa. Tämän voinee tulkita niin, että etäopetus on niiltä osin onnistunut.

Opiskelijoiden itseohjautuvuutta voidaan – ja kannattaa – tukea

Opettajien ja aikuisopiskelijoiden mukaan opiskelijan itseohjautuvuutta ja turvallisuuden tunnetta voidaan tukea muun muassa seuraavilla toimenpiteillä:

- Tuutorina voit kutsua opiskelijat säännöllisesti vapaaehtoiselle **virtuaalikalville** kysyäksesi, miten he voivat.
- Opintojaksoille tai koulutuksille kannattaa laatia yhteiset **pelisäännöt** opiskelijoiden kanssa. Miten viestitään, milloin, miten virtuaalitapaamisiin valmistaudutaan, miten pyydetään puheenvuoro, missä luentotalenteet ja muu materiaali ovat. Tieto siitä, miten toimia, luo samalla uskallusta osallistua.
- Virtuaalitapaamisten alussa voit käyttää ns. **ice-breakereita**. Voit esimerkiksi jakaa näytöllä valokuvia ajatusten suuntaamiseksi aiheeseen. Vaihtoehtoisesti voit tehdä pikagallupin (valmiit painikkeet mm. Teamsissä ja Zoomissa gallupin tekemiseen). Joskus pelkästään se, että kaikki käyttävät alussa videokuvaa ja kerrotaan kuulumiset, riittää hyvän ja luottavaisen tunnetilan saavuttamiseksi.
- Virtuaalitapaamisten aikana on hyvä sallia opiskelijoille **eri viestimisen muotoja**, kuten puhumisen lisäksi chat. Voit yllätyä, sillä joskus luokan hiljaisimmat osallistuvat aktiivisesti, kun heillä on mahdollisuus kirjoittaa. Tämä vähentää samalla väärinymmärrysten riskiä. Tämä koskee erityisesti opintojaksoja, joissa opiskellaan muulla kuin äidinkielellä. Huomaa kuitenkin, että jos käytät chattia, pyydä jotain opiskelijaa seuraamaan chattia ja kertomaan sinulle, kun siellä on kysymyksiä. Joskus innokkaan keskustelevan luennon aikana voi chat jäädä näkyttömiin näytöllä.
- **Brainstorming ja yhteisölliset pajat** elävöittävät virtuaalistakin oppimista. Uusimpien tutkimuksienkin mukaan **virtuaalinen innovoiminen** voi olla yhtä laadukasta kuin fyysisesti samassa tilassa tapahtuva innovoiminen. Varmista kuitenkin erityisen tarkkaan tehtävänannon selkeys ja ymmärtäminen. Ryhmätyön tilaksi voit antaa opiskelijoille vapaat kädet tai halutessasi voit osoittaa tilan. Ole itse kuitenkin läsnä ja saavutettavissa ryhmätyön ajan. Zoomissa ryhmätiloihin jakaminen on helppoa, sillä Zoom mahdollistaa opiskelijoiden jakamisen virtuaalisiin "alahuoneisiin", joissa voit vieraila.

Tuttuja asioita virtuaalisesti toteutettuna. Yllä mainittuja asioita pohditaan tällä hetkellä lähes kaikissa organisaatioissa. Miten tiimejä johdetaan virtuaalisesti? Miten työntekijöiden itseohjautuvuutta ja psykologista turvallisuutta tuetaan? Tästä loikasta opiskelijat saavat kokemuksen kautta paljon tärkeää osaamista sovellettavaksi työyhteisöissään.

Lopuksi vielä yksi toive opiskelijoilta: **lounastauko voisi olla kokonaisten virtuaalipäivien aikana tavanomaista pidempi.**

Monilla on kotona iso perhe, ja lounaan syöminen yhdessä ajan kanssa tuo mukavaa vaihtelua virtuaaliseen opiskeluun. Muutenkin taukojen huomioiminen tunnin välein on tarpeen; etäopiskelu kuormittaa eri tavalla kuin perinteinen opiskelu.

"Uskomaton digiloikka, josta ei ole paluuta!"

Siirtyminen etätöihin ja verkko-opetukseen oli väistämätön digiloikka. Koronavirus pakotti sekä ajattelemaan että toimimaan nopeasti ja uudella tavalla. Piti luovia ja luoda. Yksittäiset opettajat ja osaamisalojen tiimit ovat työskennelleet verkosta käsin kaksi viikkoa. Opettajat kokevat selviytyvänsä, osa toteaa, ettei juuri mikään ole muuttunut, vaan työ jatkuu liki entiseen tapaan. Vain osa hanketoista on jouduttu siirtämään syksyyn.

"Selviytymisen ja hallinnan tunteeseen vaikuttavat erityisesti työnantajan mahdollistamat välineet ja verkkoympäristökoulutukset, sekä yhteisöllisyys ja tahto toimia – asenne ratkaisee!"

Opiskelijoiden kokemukset etäällä oppimisesta ovat pääosin myönteisiä. Verkkototeutukset koetaan omaa arkea helpottavaksi, kun aikaa ei mene esimerkiksi siirtymisiin. Teamsit, Skype ja Zoomit ovat tulleet tutuiksi. Vaikka yhteys välillä pätkii, saadaan toteutuksista melkoisesti positiivista palautetta opiskelijoilta.

Opiskelijat kokevat saaneensa tukea opettajilta ja toinen toisiltaan. Ainut selkeä ja yhteisesti jaettu huoli on mahdollisen valmistumisen siirtyminen loppuvuoteen.

Uskomaton loikka on otettu, ja voimme edetä määrätietoisin askelin. Tänä keväänä totutellaan uusiin työn teon tapoihin ja harjoitellaan uusien verkkoympäristöjen käyttöä.

Syksyllä jatketaan tällä vahvalla osaajayhteisöllä!

Opettaja- ja opiskelijakokemukset on kerätty keskustelemalla ja tekemällä **pika-gallup**. Opiskelijaryhmät koostuvat aikuisista, jotka opiskelevat työn ohella **Master School -koulutuksessa**. He ovat opiskelleet jo viime syksystä lähtien monimuotoisesti. Heidän opintoihinsa ei sisälly harjoittelua, eikä myöskään laboratorioissa tai simulaatiotiloissa työskentelyä. Näillä taustoilla on luonnollisesti suuri merkitys siihen, miten he ovat muutoksen kokeneet.

Mitä vinkkejä sinulla on jaettavana? Millaisia digiloikkakokemuksia yhteisölläsi on ollut?

Lähteet

Castellano, S., Davidson, P. & Khelladi, I. (2017). Creativity techniques to enhance knowledge transfer within global virtual teams in the context of knowledge-intensive enterprises. *Journal of Technology Transfer*, Vol. 42/2, 253-266.

Glikson, E. & Erez, M. (2019). The emergence of a communication climate in global virtual teams. *Journal of World Business*.
doi:10.1016/j.jwb.2019.101001

Sarkkinen, M (2019) Psykologinen turvallisuus kannustaa ideoiden jakamiseen. Työpiste Verkkolehti. <https://www.ttl.fi/tyopiste/psykologinen-turvallisuus-kannustaa-ideoiden-jakamiseen/> (Haettu 24.3.2020)

31.03.2020

